

(ร่าง)

พระราชบัญญัติ ข้าวและชาวนาไทย

พ.ศ.

หมวด ๑

ทั่วไป

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการพัฒนา การบริหารจัดการ และการกำกับดูแลระบบข้าวและองค์กรชาวนาของ ประเทศในลักษณะบูรณาการ ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่มูลค่า ตั้งแต่การผลิต การแปรรูป การตลาด และการส่งออก โดยกำหนดให้ข้าวเป็นทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์ของชาติ และให้มีการคุ้มครอง ส่งเสริม และพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวและองค์กรชาวนาให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการเกษตร สามารถเข้าถึงทรัพยากร เทคโนโลยี และตลาดอย่างเป็นธรรม พร้อมทั้งกำหนดกลไกการบริหารจัดการที่มีเอกภาพ มีส่วนร่วม และโปร่งใส เพื่อยกระดับรายได้ คุณภาพชีวิต และความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกร เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ ประเทศ และเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน

โดยที่ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักและเป็นฐานรากของความมั่นคงทางอาหารของประเทศอีกทั้งมีบทบาท สำคัญต่อวิถีชีวิต เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประชาชนไทย โดยมีเกษตรกรจำนวนมากยึดถือเป็นอาชีพหลัก อย่างไรก็ดีตาม ระบบการผลิตและการบริหารจัดการข้าวของประเทศในปัจจุบันยังประสบปัญหาเชิงโครงสร้างที่ สำคัญหลายประการ อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของเกษตรกรและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่ยังคงมีรายได้น้อยและไม่แน่นอน มีภาระหนี้สินสะสม ขาดความมั่นคงในที่ดิน ทำกิน และเผชิญปัญหาแรงงานสูงวัย ขณะที่ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ประสิทธิภาพการ ผลิตและผลผลิตต่อพื้นที่ยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะในพื้นที่เกษตรน้ำฝน ประกอบกับการเข้าถึงเทคโนโลยี นวัตกรรม และแหล่งเงินทุนยังมีข้อจำกัด นอกจากนี้ ระบบเมล็ดพันธุ์และปัจจัยการผลิตยังขาดความเพียงพอและ คุณภาพที่ได้มาตรฐาน ส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิตโดยรวม ขณะที่โครงสร้างตลาดยังมีลักษณะไม่เป็นธรรม เกษตรกรขาดอำนาจต่อรองและต้องพึ่งพาตัวกลางในการจำหน่ายผลผลิต อีกทั้งยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ด้านการตลาดอย่างทั่วถึง ในด้านการบริหารจัดการทรัพยากร พื้นที่เพาะปลูกข้าวส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน ทำให้ผลผลิตมีความผันผวนสูง และมีความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการ ขาดการบูรณาการเชิงนโยบายและระบบฐานข้อมูลกลางที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การบริหารจัดการขาดเอกภาพ และไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างทันที่ทันที่ ประกอบกับประเทศไทยต้องเผชิญกับการแข่งขัน ในตลาดโลกที่รุนแรงจากประเทศผู้ผลิตรายสำคัญ ซึ่งมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า ในขณะที่การพัฒนามูลค่าเพิ่มและ นวัตกรรมจากข้าวยังไม่เพียงพอรองรับความต้องการของตลาดในอนาคต ทั้งนี้จากสภาพปัญหาดังกล่าว ประกอบ กับความจำเป็นในการกำหนดกลไกเชิงกฎหมายเพื่อบริหารจัดการข้าวทั้งระบบให้มีเอกภาพและ

ประสิทธิภาพ รวมถึงการยกระดับศักยภาพของเกษตรกรและองค์กรชาวนาให้สามารถปรับตัวและแข่งขันได้ในบริบทเศรษฐกิจใหม่ สมควรกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยข้าวและองค์กรชาวนาไทย เพื่อวางกรอบนโยบาย มาตรการ และกลไกการดำเนินงานแบบบูรณาการ ครอบคลุมทั้งด้านการผลิต การตลาด การคุ้มครองสิทธิของเกษตรกร การพัฒนาองค์กรชาวนา การสร้างความเป็นธรรมในห่วงโซ่มูลค่า และการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “**พระราชบัญญัติ ข้าวและชาวนาไทย พ.ศ.**”

มาตรา ๒ ให้มีผลบังคับใช้นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"พันธุ์ข้าว" หมายถึง พันธุ์หรือกลุ่มของข้าวที่มีพันธุกรรมและลักษณะทางพฤกษศาสตร์เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน และมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่แตกต่างจากกลุ่มอื่นของข้าวที่สามารถตรวจสอบได้

"พันธุ์ข้าวรับรอง" หมายถึง พันธุ์ข้าวที่ขึ้นทะเบียนและผ่านการรับรองได้รับการรับรองตามกฎหมาย

"เมล็ดพันธุ์ข้าว" หมายถึง ข้าวเปลือกหรือข้าวกล้องเมล็ดข้าวหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของข้าวที่สามารถใช้เพาะปลูกหรือใช้ทำพันธุ์ได้

"ข้าวเปลือก" หมายถึง เมล็ดข้าวหรือเมล็ดพืชที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Oryza sativa* L.ที่ยังไม่ผ่านการกะเทาะเปลือกออก

"ข้าวสาร" หมายถึง เมล็ดข้าวที่ผ่านการกะเทาะเปลือกออกแล้ว

"สีข้าว" หมายถึง การกะเทาะเปลือกออกจากเมล็ดข้าว หรือการแปรสภาพข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสาร โดยใช้เครื่องจักร

"ผลพลอยได้" หมายถึง รายได้จากการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกับผู้ประกอบการจากปลายข้าว รำ แกลบ

"ชาวนาไทย" หมายความว่า บุคคลธรรมดาสัญชาติไทย หรือกลุ่มบุคคลตามกฎหมาย ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการผลิตข้าวเพื่อการบริโภคหรือจำหน่าย ไม่ว่าจะเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม และให้หมายความรวมถึง

(๑) ผู้ซึ่งมีสิทธิในที่ดิน หรือผู้เช่า หรือผู้ที่มีสิทธิครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินเพื่อการทำนา โดยชอบด้วยกฎหมายหรือตามจารีตประเพณี

(๒) ผู้ซึ่งมีส่วนร่วมในห่วงโซ่การผลิตข้าว อันได้แก่ การตระเตรียมแปลง การเพาะปลูก การบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว และการแปรรูปขั้นต้นในระดับครัวเรือนหรือชุมชน

(๓) สมาชิกของสหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร หรือวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับข้าว

(๔) ทายาทผู้มีเจตนาสืบทอดอาชีพชาวนา และผู้ประกอบการเกษตรรายย่อยที่ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม หรือรูปแบบเกษตรสมัยใหม่เพื่อยกระดับการผลิตข้าว

"องค์กรชาวนา ผู้แทนผู้ปลูกข้าวที่สภาเกษตรกรแห่งชาติแต่งตั้ง" หมายถึง กลุ่มเกษตรกรหรือว่า สหกรณ์การเกษตร ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายว่าด้วย

การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และให้หมายความรวมถึงศูนย์ข้าวชุมชน สมาคม มูลนิธิ หรือองค์กรชาวนาอื่นใด ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ซึ่งมีสมาชิกเกินกึ่งหนึ่งเป็นชาวนา และมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการพัฒนา ข้าว และชาวนาเป็นหลัก ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

"ที่ดินา" หมายถึง ที่ดิน ที่ชาวนามีกรรมสิทธิ์หรือการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวครอบครอง โดยชอบด้วยกฎหมาย และให้หมายความรวมถึงที่ดินที่ชาวนาได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมายให้ใช้ประโยชน์ ในที่ดินจากหน่วยงาน ที่มีหน้าที่และอำนาจควบคุมหรือกำกับดูแลตามกฎหมาย

"ทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์" หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรชีวภาพ ปัจจัยการผลิต พลังงาน ข้อมูล หรือโครงสร้างพื้นฐาน ที่มีความสำคัญ จำเป็นต่อความมั่นคง การเศรษฐกิจ การสาธารณสุข หรือการพัฒนา ประเทศตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

"แพลตฟอร์มดิจิทัล" หมายถึง ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือระบบออนไลน์ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง ในการเชื่อมโยงข้อมูล การให้บริการ การบริหารจัดการ และการสื่อสารร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานของรัฐ เกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานข้าว เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส ความรวดเร็ว และการเข้าถึงข้อมูลอย่างเป็นธรรม

"ผู้ให้บริการรับจ้างทำนา" หมายถึง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ให้บริการผู้รับจ้างในกระบวนการใด กระบวนการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าว ตั้งแต่การปลูกข้าว หรือที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษา อารักขา การเก็บเกี่ยว จนถึงการบริหารจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เช่น ผู้ดำเนินการรับจ้างฉีดยา พ่น หรือหว่าน วัตถุอันตรายทางการเกษตร ปุ๋ย สารชีวภัณฑ์ หรือสารปรับปรุงดินให้แก่ชาวนา และให้หมายความรวมถึงผู้ให้บริการ เครื่องจักรกลการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการปลูกผลิตข้าว

"โรงสีข้าว" หมายถึง สถานที่ที่ใช้ในการสีข้าวหรือแปรรูปสภาพข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสาร ด้วยโดยใช้ เครื่องจักร และให้หมายความรวมถึงสมาคมและนิติบุคคลที่ประกอบกิจการสีข้าวหรือแปรรูปสภาพข้าวเปลือกให้เป็น ข้าวสารที่ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย

"ผู้ตรวจสอบคุณภาพข้าวเปลือกเมล็ดพันธุ์ข้าว" หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจหรือบุคคลที่ได้ใบอนุญาต ผู้ซึ่งกรมการข้าวมอบหมายให้ตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวตามพระราชบัญญัตินี้ ทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพ ข้าวเปลือกเกี่ยวกับความชื้น เปอร์เซ็นต์ต้นข้าว เปอร์เซ็นต์ความงอก และสิ่งเจือปนหรือพันธุ์ปนอื่น สำหรับ ข้าวเปลือกที่ใช้ทำเมล็ดคัดพันธุ์ หรือตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

"แหล่งผลิตข้าว" หมายถึง นาที่ชาวนามีกรรมสิทธิ์หรือมีเอกสารการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จาก ข้าวและได้ใช้ปลูกข้าวหรือนาที่ชาวนาเช่าจากผู้ซึ่งมีกรรมสิทธิ์หรือมีเอกสารการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จาก ข้าวที่มีการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวให้เช่าตามกฎหมายและได้ใช้ปลูกข้าว

"แหล่งรวบรวมข้าวสถานที่เก็บข้าว" หมายถึง คลังสินค้าหรือโกดังที่ใช้ในการรวบรวมหรือเก็บรักษาข้าว ไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชน และให้หมายความรวมถึงสถานที่รวบรวมหรือเก็บรักษาข้าวเปลือก ข้าวสาร

หรือเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อคัดเลือกหรือบรรจุในภาชนะบรรจุ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึง คลังสินค้าข้าวหรือโกดังข้าวทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน

"ผู้รับซื้อข้าวเปลือก" หมายถึง บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่รวบรวมหรือผู้รับซื้อข้าวเปลือกหรือเมล็ดพันธุ์ข้าวจากชาวนาหรือแหล่งรวบรวมข้าวจากผู้รวบรวมข้าวเพื่อประโยชน์ทางการค้า

ราคาที่เป็นธรรมของข้าว หมายถึง ราคาสินค้าเกษตรที่คำนวณจากต้นทุนการผลิตจริง ของชาวนาบวกกำไรที่เพียงพอต่อการดำรงชีพอย่างมีเกียรติ ไม่ได้อิงตามราคาตลาดโลกที่ผันผวน มุ่งเน้นการค้าที่เป็นธรรม เพื่อไม่ให้ผู้ผลิตถูกกดดันให้ขายต่ำกว่าทุน ส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงาน ที่ปลอดภัย และความยั่งยืน

รายได้ขั้นต่ำประกัน หมายถึง รายได้สุทธิที่รัฐกำหนดให้ชาวนาได้รับ โดยต้องไม่น้อยกว่าต้นทุนการผลิตรวมเพิ่มอีกร้อยละสามสิบ

ราคาตลาด หมายถึง ราคาซื้อขายข้าวเฉลี่ยตามฤดูกาล ณ วันที่กำหนด โดยอ้างอิงจากตลาดกลางหรือแหล่งข้อมูลทางราชการ

ส่วนต่างรายได้ หมายถึง จำนวนเงินที่รัฐชดเชยให้แก่ชาวนาเมื่อราคาตลาดต่ำกว่ารายได้ขั้นต่ำประกัน

ต้นทุนการผลิตมาตรฐานข้าว หมายถึง ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่กำหนดขึ้นล่วงหน้าตามหลักเกณฑ์วิชาการ สำหรับการปลูกข้าว ๑ รอบการผลิต โดยคำนวณจากปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม (เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยา) ค่าแรงงาน และค่าเสื่อมราคาเครื่องจักร เพื่อใช้เป็นฐานอ้างอิงในการวัดประสิทธิภาพและ ต้นทุน-กำไรมาตรฐาน แนวทางสู่ความมั่นคงชาวนา

การแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าว หมายถึง กลไกการจัดการและจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงิน (เงินทุน, กำไร) และไม่ใช่ตัวเงิน (ความรู้, เทคโนโลยี) ที่เกิดจากห่วงโซ่อุปทานข้าว ตั้งแต่การผลิต การวิจัย จนถึงการจัดจำหน่าย โดยเน้นความร่วมมืออย่างเป็นธรรม (MAT) เพื่อให้ชาวนาโรงสี และผู้ส่งออกได้รับผลตอบแทนร่วมกันอย่างยุติธรรม

"กองทุน" หมายถึง กองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์

"รัฐมนตรี" หมายถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

"คณะกรรมการ" หมายถึง คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าวระดับชาติ คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าวระดับจังหวัด และคณะกรรมการกองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายถึง ข้าราชการ พนักงานราชการ พนักงานกองทุน ของสำนักงานคณะกรรมการกองทุนข้าวและแบ่งปันผลประโยชน์

"อธิบดี" หมายถึง อธิบดีกรมการข้าว

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในการบริหารจัดการข้าวของประเทศอย่างเป็นระบบและบูรณาการตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐและ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นไปอย่างมีเอกภาพ มีประสิทธิภาพ และเกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยมีเป้าหมายสำคัญดังต่อไปนี้

- (๑) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารของชาติและความปลอดภัยของผู้บริโภค
- (๒) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเชิงพาณิชย์ของข้าวไทยในระดับสากล
- (๓) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเสถียรภาพทางรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวให้มีความมั่นคง

และยั่งยืน

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของตน และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกระเบียบและประกาศ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ระเบียบ และประกาศ นั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๒

ข้าว

มาตรา ๖ ให้ข้าวเป็นทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์ของชาติ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ ให้รัฐดำเนินการดังต่อไปนี้

- (๑) เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารเพื่อให้ประชาชนมีข้าวบริโภคอย่างเพียงพอ ปลอดภัย
- (๒) ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของข้าวและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวให้มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก และมีราคาที่เป็นธรรม
- (๓) สนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวพื้นเมืองและภูมิปัญญาการผลิตข้าว เพื่อสืบสานองค์ความรู้ และรักษาสีบทิตของชุมชนเกษตรกร

มาตรา ๗ การพัฒนาข้าวไทยอย่างเป็นระบบ ให้จำแนกชนิดข้าวตามลักษณะการใช้ประโยชน์และพื้นที่เพาะปลูก (Zoning) ดังต่อไปนี้

- (๑) ข้าวเพื่อการบริโภคโดยตรง
- (๒) ข้าวเพื่ออุตสาหกรรมแปรรูป
- (๓) ข้าวเพื่อสุขภาพและข้าวที่มีมูลค่าเพิ่มสูง
- (๔) ข้าวเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะทางวิชาการและการวิจัย

มาตรา ๘ ให้รัฐส่งเสริมและสนับสนุนระบบการผลิตข้าวอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ดังนี้

- (๑) สนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม โดยคำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่ ข้อมูลเชิงภูมิสารสนเทศ และนวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อให้การผลิตมีความสมดุลกับความต้องการของตลาด

(๒) สนับสนุนการนำเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่และเกษตรแม่นยำมาใช้ในกระบวนการผลิต

(๓) ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลพลอยได้ทางการเกษตร

(๔) พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเชื่อมโยงตลาดโดยตรงระหว่างเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายและเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย

มาตรา ๙ ให้รัฐจัดทำแผนการผลิต การตลาดข้าวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการข้าวอย่างครบวงจร โดยต้องคำนึงถึงปัจจัย ดังต่อไปนี้

- (๑) ศักยภาพของพื้นที่เพาะปลูกและพัฒนาระบบชลประทาน
- (๒) การรักษาสสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานเพื่อเสถียรภาพด้านราคาข้าว
- (๓) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูลเชิงลึกมาใช้ในการวิเคราะห์และวางแผนนโยบาย
- (๔) คุ้มครองความหลากหลายทางพันธุกรรมและฐานทรัพยากรชีวภาพของข้าว
- (๕) เสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ระบบเศรษฐกิจของเกษตรกรรายย่อย

มาตรา ๑๐ ให้รัฐส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา วิจัย และพัฒนาพันธุ์ข้าวไทยเพื่อให้ได้พันธุ์ที่มีคุณภาพ มีปริมาณผลผลิตสูง มีความต้านทานโรคและศัตรูพืช เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลง และมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก

มาตรา ๑๑ ให้รัฐจัดให้มีมาตรการคุ้มครองพันธุ์กรรมข้าวไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืช และส่งเสริมสิทธิของชาวนาในการเข้าถึง การใช้ประโยชน์ และการพัฒนาพันธุ์ข้าวอย่างเป็นธรรม

มาตรา ๑๒ ให้รัฐดำเนินการคุ้มครองและพัฒนาพันธุ์ข้าวให้มีความหลากหลายและทันสมัย โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- (๑) จัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลพันธุ์กรรมข้าวแห่งชาติ เพื่อใช้ในการตรวจสอบและอ้างอิงสิทธิ
- (๒) สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพื่อการวิจัย นวัตกรรม และการปรับปรุงพันธุ์ข้าวให้มีคุณภาพสูงและทนทานต่อสภาพภูมิอากาศ
- (๓) ให้รัฐคุ้มครองสิทธิในพันธุ์ข้าวใหม่และการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพจากการใช้ประโยชน์ทางชีวภาพอย่างไม่เป็นธรรม โดยมีมาตรการ ได้แก่ จัดให้มีการบริหารจัดการระบบฐานข้อมูลพันธุ์กรรมข้าวแห่งชาติ คุ้มครองและสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวพื้นเมืองและพันธุ์ข้าวหายากมิให้สูญสิ้นไป ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวไทยให้มีคุณภาพและสมรรถนะการผลิตสูง สนับสนุนให้ชุมชนและองค์กรเกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและอนุรักษ์พันธุ์ข้าวในท้องถิ่น

มาตรา ๑๓ ให้รัฐกำหนดมาตรการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อการทำนา โดยเฉพาะพื้นที่นาที่มีศักยภาพสูง และพื้นที่แหล่งผลิตข้าวทางภูมิศาสตร์ เพื่อรักษาความมั่นคงทางอาหารและยับยั้งการเปลี่ยนสภาพที่ดินที่ส่งผลกระทบต่อระบบการผลิตข้าวหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ และมาตรการสร้างแรงจูงใจหรือสิทธิประโยชน์แก่เจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดินในเขตพื้นที่นา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๔ รัฐต้องควบคุม กำกับ การจัดทำมาตรฐานการแปรรูปข้าว การบรรจุหีบห่อ การขนส่ง การตรวจสอบ คุณภาพข้าวและสารปนเปื้อน เพื่อให้ผู้บริโภคข้าวได้บริโภคข้าวที่มีมาตรฐาน และมีความปลอดภัย

มาตรา ๑๕ ในการดำเนินการวางแผนและส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรา ๙ ให้สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดในประเทศและนอกประเทศ โดยจำแนกลักษณะตลาดประกอบด้วยตลาดระดับพรีเมียม ตลาดทั่วไป ตลาด อุตสาหกรรม และตลาดเฉพาะ

มาตรา ๑๖ ให้รัฐมีอำนาจหน้าที่ในการปกป้องและคุ้มครองข้าวไทยเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศ และเกษตรกร ดังต่อไปนี้

- (๑) คุ้มครองสิทธิในพันธุ์ข้าวไทยและป้องกันการแอบอ้างสิทธิโดยมิชอบ
- (๒) กำหนดและกำกับดูแลมาตรฐานคุณภาพข้าวตลอดห่วงโซ่อุปทาน
- (๓) ควบคุมการนำเข้าหรือการใช้พันธุ์ข้าวจากต่างประเทศที่อาจกระทบต่อระบบการผลิตหรือความ หลากหลายทางชีวภาพภายในประเทศ
- (๔) พัฒนาระบบการตรวจสอบย้อนกลับ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพและแหล่งกำเนิด
- (๕) กำหนดมาตรการเพื่อรักษาเสถียรภาพราคาที่เป็นธรรมและลดผลกระทบจากความผันผวน ของตลาด

มาตรา ๑๗ ให้รัฐจัดให้มี “ฐานข้อมูลข้าวแห่งชาติ” โดยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำระบบ ฐานข้อมูลสารสนเทศกลาง เพื่อใช้ในการวางแผน กำกับดูแล และพัฒนาระบบข้าวของประเทศอย่างบูรณาการ โดยฐานข้อมูลดังกล่าวต้องครอบคลุมข้อมูลตลอดห่วงโซ่มูลค่าข้าว และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ เพื่อให้ ชาวนาหรือผู้ปลูกข้าว องค์กรชาวนา ผู้ผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว ผู้ประกอบกิจการโรงสี ผู้รวบรวม ผู้เก็บ รักษา และผู้รับซื้อข้าวเปลือก ผู้ตรวจสอบคุณภาพข้าวและเมล็ดพันธุ์ ผู้ให้บริการด้านการเกษตร เช่น ผู้รับจ้างทำ นนาและผู้ให้บริการเครื่องจักรกล

มาตรา ๑๘ ให้ผู้รับซื้อข้าวเปลือกมีหน้าที่ออกใบรับซื้อข้าวเปลือกทุกครั้ง และจัดส่งข้อมูลดังกล่าวเข้าสู่ฐานข้อมูล ข้าวแห่งชาติ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการ การตรวจสอบ และการคุ้มครองความเป็นธรรมในการซื้อขายข้าว ทั้งนี้ให้ดำเนินการเป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๙ ให้รัฐมีการควบคุม กำกับ และส่งเสริมพันธุ์ข้าวและเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อยกระดับคุณภาพและ ความสามารถในการแข่งขันของข้าวไทย โดยให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๒๐ ให้รัฐจัดให้มีกลไกบริหารจัดการตลาดและราคาข้าวอย่างบูรณาการ เพื่อให้ระบบตลาดข้าวของ ประเทศมีเสถียรภาพ เป็นธรรม และสร้างรายได้ที่เหมาะสมแก่ชาวนา โดยเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลข้าวแห่งชาติและ แผนการผลิตของประเทศ

มาตรา ๒๑ ให้รัฐมีระบบประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว โดยกำหนดรายได้เป้าหมายที่เหมาะสม สอดคล้องกับ ต้นทุนการผลิตที่แท้จริงและระดับผลตอบแทนที่เป็นธรรม ในกรณีที่ราคาตลาดต่ำกว่ารายได้เป้าหมาย และจ่าย

ชดเชยส่วนต่างแก่เกษตรกรตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด โดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลข้าวแห่งชาติเป็นหลัก เพื่อความถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้

มาตรา ๒๒ ให้รัฐมีกลไกกำหนดราคาอ้างอิงข้าวรายชนิดตามคุณภาพ เพื่อใช้ในการคุ้มครองความเป็นธรรมในการซื้อขายข้าว

มาตรา ๒๓ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวนาและองค์กรชาวนาสามารถเข้าถึงตลาดโดยตรง ตลอดจนส่งเสริมการรวมกลุ่มของชาวนาเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองทางการตลาด โดยกำหนดขั้นตอนระเบียบหรือเงื่อนไขของทางราชการที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการดังกล่าว

ทั้งนี้ รัฐต้องให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงและจับคู่ธุรกิจ เพื่อเป็นช่องทางการจำหน่ายข้าวระหว่างชาวนา ผู้บริโภค ผู้ประกอบการ ภาคเอกชนและหน่วยงานของรัฐรวมถึงการพัฒนาช่องทางการตลาด การส่งเสริมตลาดดิจิทัล แพลตฟอร์มออนไลน์ ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการจัดงานแสดงสินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าวทั้งในประเทศและต่างประเทศ

มาตรา ๒๔ ให้มีกลไกกำกับดูแลเพื่อป้องกันการเอารัดเอาเปรียบทางการค้าในระบบข้าว การกำกับกับการรับซื้อข้าวให้เป็นธรรม การกำหนดกลไกป้องกันการกดราคา หรือการบิดเบือนตลาด การคุ้มครองสิทธิของชาวนาในการซื้อขายข้าว และต้องมีระบบในการเปิดเผยข้อมูลราคาข้าว ต้นทุนอย่างโปร่งใส และทันต่อสถานการณ์ตลาด

กำหนดให้มีมาตรการในการตรวจสอบทุนและหลักทรัพย์ของผู้ประกอบการในการรับซื้อข้าวโดยไม่อนุญาตให้ผู้ประกอบการที่ไม่มีทุนทรัพย์หรือหลักประกัน ตามหลักเกณฑ์การรับซื้อข้าวจากเกษตรกร การกำหนดทุนหรือหลักประกันให้เป็นไปตามคณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๕ รัฐต้องมีมาตรการอุดหนุนและจูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาผลิตข้าวคาร์บอนต่ำ โดยการงดการเผาและจัดการวัสดุเหลือใช้อย่างยั่งยืน และให้เกษตรกรเป็นเจ้าของสิทธิในคาร์บอนเครดิตที่เกิดขึ้นจากการผลิตนั้น

หมวด ๓

ชาวนาไทย

มาตรา ๒๖ ในพระราชบัญญัตินี้ “ชาวนาไทย” หมายความว่า บุคคลธรรมดาสัญชาติไทย หรือกลุ่มบุคคลตามกฎหมาย ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการผลิตข้าวเพื่อการบริโภคหรือจำหน่าย ไม่ว่าจะปลูกหลักหรืออาชีพเสริม และผู้มีสิทธิในที่ดิน หรือผู้เช่า หรือผู้ที่มีสิทธิครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินเพื่อการทำนาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือตามจารีตประเพณี ผู้มีส่วนร่วมในห่วงโซ่การผลิตข้าว อันได้แก่การเตรียมแปลง การเพาะปลูก การบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว และการแปรรูปขั้นต้นในระดับครัวเรือนหรือชุมชน สมาชิกของสหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร หรือวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับข้าว ทายาทผู้มีเจตนาสืบทอดอาชีพชาวนา และผู้ประกอบการเกษตรรายย่อยที่ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม หรือรูปแบบเกษตรสมัยใหม่เพื่อยกระดับการผลิตข้าว

มาตรา ๒๗ รัฐต้องจัดตั้งองค์กรชาวนาระดับพื้นที่ ระดับภาค และระดับประเทศ โดยชาวนามีสิทธิรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรชาวนาโดยเสรีตามกฎหมาย เพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน เพิ่มอำนาจต่อรอง และพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพการทำนาอย่างยั่งยืน

มาตรา ๒๘ ให้แบ่งระดับขององค์กรชาวนาเพื่อการส่งเสริม ดังนี้

(๑) กลุ่มเกษตรกรฐานราก คือ การรวมกลุ่มตามธรรมชาติหรือวิสาหกิจชุมชนที่ยังไม่เป็นนิติบุคคล เช่น เกษตรแปลงใหญ่ ศูนย์ข้าวชุมชน เน้นการเรียนรู้และลดต้นทุนในชุมชน

(๒) นิติบุคคลชาวนา องค์กรชาวนาที่จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร (นิติบุคคล) สมาคมชาวนา หรือบริษัทจำกัดที่ชาวนาถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๑

(๓) วิสาหกิจเพื่อสังคมชาวนา องค์กรชาวนาที่เป็นนิติบุคคล และได้รับการรับรองว่ามีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาความยากจน ยกระดับราคาข้าว หรือรักษาสິงแวดล้อม โดยมีการแบ่งปันผลกำไรกลับคืนสู่การพัฒนาสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐

มาตรา ๒๙ ให้องค์กรชาวนาตามมาตรา ๒๘ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการ งบประมาณ และการพัฒนาศักยภาพจากหน่วยงานของรัฐตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๐ ให้รัฐส่งเสริม อนุรักษ์ พื้นฟู และสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับข้าวและชาวนาไทย เพื่อธำรงไว้ซึ่งคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงทางอาหารของประเทศ

มาตรา ๓๑ รัฐต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ รวมทั้งประเพณีที่เกี่ยวกับข้าวทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ให้มีการจัดกิจกรรมรำลึกถึงคุณูปการของข้าวและชาวนาไทยในวันข้าวและชาวนาแห่งชาติ วันที่ ๕ มิถุนายนของทุกปี เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ชาวนา อนุรักษ์วัฒนธรรมข้าวไทย และส่งเสริมความสามัคคีของประชาชน

มาตรา ๓๒ ให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และองค์กรชาวนา มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พื้นฟู และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการทำนา การคัดเลือกพันธุ์ข้าว การจัดการน้ำชุมชน และวัฒนธรรมชาวนา

มาตรา ๓๓ ให้รัฐดำเนินการสร้างขวัญ กำลังใจ และเชิดชูเกียรติชาวนาในฐานะผู้มีคุณูปการต่อความมั่นคงทางอาหาร เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศ

มาตรา ๓๔ ให้ยกสถาบันชาวนาไทยเป็นวาระแห่งชาติในการจัดกิจกรรมเชิดชูเกียรติและยกย่องบุคคล องค์กร หรือชุมชนต้นแบบด้านการผลิตข้าว การอนุรักษ์พันธุ์ข้าว และภูมิปัญญาชาวนา ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๕ รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรในการรวบรวมผลผลิตข้าว การพัฒนาคุณภาพข้าว การแปรรูปข้าว เพื่อการจำหน่ายข้าว

มาตรา ๓๖ รัฐต้องส่งเสริมการศึกษาการฝึกอบรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยีแกชาวนาและทายาทเกษตรกร ทั้งในระบบ นอกระบบ และส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการผลิต การบริหารจัดการและการประกอบ ธุรกิจเกษตร

มาตรา ๓๗ รัฐต้องสนับสนุนให้ชาวนาได้มีที่อยู่อาศัยและที่ดินทำนา โครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค ที่เหมาะสม

มาตรา ๓๘ รัฐต้องกำหนดมาตรการคุ้มครองชาวนาในกรณีที่มีการเวนคืนที่ดิน และจัดหาพื้นที่เพาะปลูก ให้เหมาะสม เป็นธรรมโดยไม่เป็นการเพิ่มภาระหรือลดทอดสิทธิ วิธีการดำเนินชีวิตของชาวนา

มาตรา ๓๙ รัฐต้องจัดให้มีศูนย์ให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาด้านสิทธิและสวัสดิการของชาวนา

มาตรา ๔๐ ชาวนามีสิทธิร้องเรียนและขอความช่วยเหลือจากคณะกรรมการข้าวและชาวนาแห่งชาติในกรณีได้รับ ผลกระทบหรือไม่ได้รับสิทธิสวัสดิการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๑ ให้รัฐส่งเสริมและสนับสนุนสิทธิสวัสดิการชาวนา เพื่อประโยชน์ในการสร้างความมั่นคงในอาชีพ ดังต่อไปนี้

(๑) ด้านเศรษฐกิจ ได้รับราคาผลผลิตที่คุ้มครองต้นทุนและมีกำไรที่เหมาะสม และสิทธิในการเข้าถึง แหล่งทุนของรัฐที่มีมาตรการผ่อนปรน

(๒) ด้านทรัพยากรและพันธุกรรม การมีส่วนร่วมจัดการที่ดินและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอย่างทั่วถึง รวมถึงสิทธิในการเก็บรักษา พัฒนา และแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวพื้นเมือง

(๓) ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงระบบข้อมูลเปิดของรัฐ เกี่ยวกับสถานการณ์ตลาด ราคา และปัจจัยการผลิต

(๔) เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร สามารถนำสมุดเกษตรกรมาใช้ในการยื่นรับส่วนลดของปัจจัย ที่เกี่ยวข้องในระบบการผลิตตลอดจนการเข้าถึงแหล่งทุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำและสิทธิอื่นใดที่จะช่วยให้การดำรงชีพ ของครัวเรือนเกษตรกรดีขึ้น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๕) ระบบสนับสนุนการเข้าถึงเครื่องจักรกลและเทคโนโลยีร่วมกันในระดับชุมชน

มาตรา ๔๒ รัฐต้องจัดให้มีสวัสดิการด้านสุขภาพและสุขภาพจิตสำหรับชาวนาและครอบครัว ครอบคลุมถึงการ รักษาพยาบาลโรคร้ายที่เกิดจากการประกอบอาชีพ

มาตรา ๔๓ การดำเนินงานด้านสวัสดิการและคุ้มครองชาวนาต้องดำเนินการโดยเปิดเผยต่อสาธารณะ และจัดให้มี ระบบติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

มาตรา ๔๔ ให้รัฐต้องดำเนินการให้ชาวนาและองค์กรชาวนา สามารถเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่จำเป็น ได้อย่างทั่วถึง เป็นธรรม มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เสริมสร้างความสามารถในการผลิตและลดต้นทุน ของชาวนา ดังต่อไปนี้

(๑) สนับสนุนที่ดินทำกิน มีสิทธิในการเข้าถึงถือครอง และใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกินอย่างมั่นคง มีมาตรการป้องกันการสูญเสียที่ดินโดยไม่เป็นธรรม

(๒) สนับสนุนให้มีแหล่งน้ำและระบบชลประทาน พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เพียงพอและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

(๓) สนับสนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่จำเป็น มีคุณภาพมาตรฐาน ในราคาที่เป็นธรรม ตลอดจนดำเนินการสนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของชาวนา และระบบตลาดชุมชนในระดับท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

มาตรา ๔๕ รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมในระดับชุมชนและองค์กรชาวนา ส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนากลุ่มหรือองค์กรชาวนาในการบริหารจัดการทรัพยากร เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มเครื่องจักรกล หรือศูนย์ปัจจัยการผลิตชุมชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน ดังนี้

(๑) สนับสนุนระบบแบ่งปันทรัพยากร (resource sharing) เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร

(๒) ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งผลิตปัจจัยการผลิตในชุมชน เช่น เมล็ดพันธุ์ชุมชน ปุ๋ยอินทรีย์ และชีวภัณฑ์

(๓) สนับสนุนการเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชาวนา ในการพัฒนาและจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๔๖ รัฐต้องคำนึงถึงความแตกต่างของพื้นที่ ศักยภาพของชาวนา และความเปราะบางของกลุ่มเป้าหมาย โดยให้ความสำคัญกับชาวนารายย่อยและผู้มีรายได้น้อย พื้นที่ขาดแคลนทรัพยากรหรือพื้นที่เสี่ยงภัย เพื่อให้การใช้ทรัพยากรเกิดความยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

หมวด ๔

คณะกรรมการนโยบายข้าวและบริหารจัดการข้าว

มาตรา ๔๗ ให้รัฐมีมาตรการทางนโยบายและกลไกพิเศษ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการชั้นชุดหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการนโยบายข้าวและบริหารจัดการข้าวแห่งชาติ" โดยมีองค์ประกอบจากผู้แทนองค์กรชาวนาไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่

(๑) เสนอแนะนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ข้าวต่อคณะรัฐมนตรีที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย

(๒) กำหนดมาตรฐานระบบทะเบียนชาวนาแบบพลวัต เพื่อการจัดสรรความช่วยเหลือที่ตรงเป้าหมาย

มาตรา ๔๘ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าว" เรียกโดยย่อว่า "นบข." ประกอบด้วย

(๑) นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ

(๒) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนยี่สิบคน ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ อธิบดีกรมการค้าภายใน อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมการข้าว เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ และผู้จัดการใหญ่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

(๓) กรรมการผู้แทนองค์กรชาวนา จำนวนสองคน ผู้แทนผู้ประกอบการด้านโรงสีข้าว จำนวนหนึ่งคน และผู้แทนผู้ประกอบการด้านการส่งออกข้าวจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนภาคเอกชน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนสมาคมโรงสีข้าวจำนวนหนึ่งคน นายกสมาคมชาวนาและเกษตรกรไทย จำนวนหนึ่งคน ประธานศูนย์ข้าวชุมชนระดับประเทศ จำนวนหนึ่งคน ประธานนาแปลงใหญ่ระดับประเทศ จำนวนหนึ่งคน และผู้แทนชาวนามาจากสภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ จำนวนสี่คน

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสามคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับข้าวในด้านการบริหารธุรกิจข้าว ด้านเทคโนโลยีทางการผลิตข้าวและหรือด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านสังคม หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ปลัดกระทรวงพาณิชย์ เป็นกรรมการและเลขานุการร่วมโดยให้ อธิบดีกรมการข้าวเป็นผู้ช่วยเลขานุการของเลขานุการ และให้อธิบดีกรมการค้าภายใน เป็นผู้ช่วยเลขานุการของเลขานุการและให้แต่งตั้งข้าราชการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงพาณิชย์จำนวนฝ่ายละไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ให้อธิบดีกรมการข้าวเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการและอธิบดีกรมการค้าภายในเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการร่วม

ให้แบ่งเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการของเลขานุการ จากกรมการข้าวมีหน้าที่รับผิดชอบในงานของคณะกรรมการที่เกี่ยวกับภาคการผลิตข้าว และให้เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการของเลขานุการ จากกรมการค้าภายใน มีหน้าที่รับผิดชอบในงานของคณะกรรมการที่เกี่ยวกับภาคการตลาดและการค้าข้าว

การเสนอชื่อ การสรรหาการแต่งตั้งและการถอดถอนหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการได้มาซึ่งกรรมการตาม (๓) และ (๔) ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีที่คณะกรรมการเสนอแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๔๙ กรรมการตามมาตรา ๔๘ ตาม (๓) และ (๔) ต้องมีสัญชาติไทย และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๒) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลาย

(๓) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๔) เคยถูกหน่วยงานของรัฐหรือของเอกชนไล่ออก ปลดออก ให้ออก หรือเลิกจ้าง เพราะเหตุทุจริต ต่อหน้าที่หรือประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

(๕) เป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ เว้นแต่ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในสถาบันอุดมศึกษา

(๖) เคยถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๗) เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง

(๘) เคยพ้นจากตำแหน่งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๙) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ

กรรมการตามมาตรา ๔๘ (๓) และ (๔) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระมิได้

ในกรณีที่กรรมการตามมาตรา ๔๘ (๓) หรือ (๔) พ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ภายในเก้าสิบวัน ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งครบกำหนดตามวาระแล้ว หากยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่ากรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ในกรณีที่กรรมการตามมาตรา ๔๘ (๓) หรือ (๔) พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระและรัฐมนตรีได้แต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างวรรคหนึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้แต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

ในกรณีที่วาระของกรรมการตามวรรคหนึ่งที่พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวัน จะไม่แต่งตั้งกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นก็ได้ และในกรณีนี้ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการเพิ่มขึ้นนั้น อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว

ในระหว่างที่ยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการแทน ถ้ามีกรรมการครบองค์ประกอบตามมาตรา ๔๘ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๕๐ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการตามมาตรา ๔๘ (๓) และ (๔) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๒) วิกลจริต
- (๓) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุด
- (๔) ทุจริต
- (๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๔๙

มาตรา ๕๑ คณะกรรมการต้องจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยหนึ่งครั้งทุกหนึ่งร้อยยี่สิบวัน และรวมทั้งต้องรายงานผลการประชุมให้คณะรัฐมนตรีทราบทุกครั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันถัดจากวันที่มีการประชุม

การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

ในการประชุม ถ้ามีการพิจารณาเรื่องที่กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสีย กรรมการผู้นั้นมีหน้าที่แจ้งให้ที่ประชุมทราบและเข้าชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้น แต่ไม่มีสิทธิเข้าร่วมประชุมและลงคะแนนเสียงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาดการประชุมของคณะกรรมการให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ ให้เลขาธิการจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนประธานกรรมการ

มาตรา ๕๓ คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดกรอบนโยบาย แผนงาน และมาตรการเกี่ยวกับสินค้าข้าวเพื่อให้การบริหารจัดการสินค้าข้าวสอดคล้องกันทั้งระบบและมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวอย่างต่อเนื่อง และแผนการส่งเสริม บริหารจัดการข้าวของประเทศเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

กรอบนโยบาย แผนงาน และมาตรการตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการกำหนดแนวทางการส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานการผลิต การบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อประโยชน์ในการปลูกข้าวตามแผนยุทธศาสตร์ว่าด้วยแผนพัฒนาแหล่งน้ำของรัฐบาล ตลอดจนแหล่งเงินทุนที่เกี่ยวข้อง

(๒) อนุมัติให้ความเห็นชอบแผนงาน โครงการ และมาตรการเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดข้าว

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนา เพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิตต้นทุน และส่งเสริมการผลิตข้าวที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลก ศักยภาพ และสร้างนวัตกรรม ทั้งในด้านการผลิตและการตลาดข้าว รวมทั้งผลิตภัณฑ์ที่มาจากข้าว

(๔) พิจารณาหลักเกณฑ์ วิธีการสนับสนุน ช่วยเหลือชาวนา เครือข่ายชาวนาผู้ประกอบการโรงสี ผู้ค้าและผู้ส่งออกข้าว กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชาวนา องค์กรเกษตรกรผู้ปลูกข้าว และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต และการตลาดข้าว เพื่อให้การบริหารจัดการข้าวทั้งระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าว รวมทั้งสนับสนุนการรวมกลุ่มของชาวนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตและการจำหน่ายข้าวอย่างเป็นระบบและครบวงจร เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่ทุกภาคส่วน

เสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและบริหารจัดการข้าวต่อคณะรัฐมนตรี

(๕) ติดตาม กำกับดูแลจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และมาตรการที่อนุมัติตาม (๒) เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดข้าว ให้อธิบดีรายงานผลการดำเนินงานตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการทราบทุกไตรมาสหนึ่งร้อยยี่สิบวันแล้วให้คณะกรรมการรายงานผลการดำเนินการดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีเป็นประจำทุกปี

(๖) แต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือคณะที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการด้านการผลิต การตลาด แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับข้าวตามที่เห็นสมควร เพื่อพิจารณาหรือดำเนินการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย ทั้งนี้ โดยให้ระบุหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบงานด้านธุรการของคณะอนุกรรมการไว้ในคำสั่งนั้นด้วย

(๗) เชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความเห็น รวมทั้งให้ส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ และขอเอกสารหลักฐานจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๘) กำหนดนโยบาย ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการข้าว แก่คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าวระดับจังหวัด

(๙) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อสาธารณะให้ประชาชนทราบ

(๑๐) ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนการส่งเสริมและบริหารจัดการข้าวของประเทศตาม (๑) แล้วให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยดำเนินการและกำกับให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการส่งเสริมและบริหารจัดการข้าวดังกล่าว ในกรณีที่ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนงาน โครงการ หรือมาตรการที่เกี่ยวกับการผลิตหรือการตลาดข้าวตาม (๕) ไม่เป็นไปตามที่กำหนด ให้คณะกรรมการแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและปรับปรุง แก้ไข หรือดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนด ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไม่สามารถปรับปรุง แก้ไข หรือดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ ให้คณะกรรมการรายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อสั่งการตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๕๔ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาและเสนอต่อคณะกรรมการ เพื่อให้ความเห็นหลักเกณฑ์ วิธีการคำนวณต้นทุนในการผลิตข้าวเปลือก การกำหนดพยากรณ์ราคาข้าวเปลือก การดำเนินการออกใบรับซื้อข้าวเปลือกของผู้รับซื้อข้าวเปลือก การรับซื้อข้าวเปลือก รวมทั้งการประกาศกำหนดชนิดข้าวเปลือก ระดับค่าความชื้น เพื่อประโยชน์ในการรับซื้อข้าวเปลือก ต้องกำหนดวิธีการและคำนวณต้นทุนในการผลิตข้าวเปลือกในแต่ละฤดูกาลผลิต ราคาแนวโน้มในฤดูกาลผลิตต่อไปโดยให้คำนึงถึง ผลพลอยได้ ค่าความชื้น สิ่งเจือปน ค่าดำรงชีพที่เหมาะสม และกลไกตลาดอุปสงค์และอุปทาน

คณะอนุกรรมการตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและผู้แทนภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

ให้อธิบดีประกาศกำหนดพยากรณ์ราคาข้าวเปลือก ให้ชาวนาทราบเป็นการทั่วไปตามห้วงเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

ในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๕๓ (๖) อย่างน้อยให้คณะกรรมการ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสองคณะ ดังต่อไปนี้

(๑) คณะอนุกรรมการนโยบายข้าวด้านการผลิต โดยมีเป้าหมายเพื่อให้พิจารณาเสนอกลไกที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการข้าวด้านการผลิต การพัฒนาศักยภาพด้านกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่การผลิตการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร การส่งเสริมอาชีพและสร้างความมั่นคงแก่ชาวนา การสนับสนุนการรวมกลุ่มของชาวนา รวมทั้งกลไกในการดำเนินการแบบบูรณาการร่วมกับคณะอนุกรรมการนโยบายข้าวด้านการตลาดเพื่อให้การบริหารจัดการข้าวทั้งด้านการผลิตและด้านการตลาดนั้นสอดคล้องกันทั้งระบบ คณะอนุกรรมการนโยบายข้าวด้านการผลิต ประกอบด้วย

ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการโดยตำแหน่งจำนวนสิบหกคน ได้แก่ อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เลขาธิการสำนักงานมาตรฐาน

สินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ผู้แทนกระทรวง การคลัง ผู้แทน กระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทน กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง ผู้แทนกรมการค้าภายใน และผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

อนุกรรมการผู้แทนภาคเอกชน ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้แทนสภาเกษตรกรแห่งชาติจำนวน หนึ่งคน ผู้แทนชาวนาจำนวนสองคน ผู้แทนศูนย์ข้าวชุมชนจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวจำนวนหนึ่ง คน ผู้แทนสมาคมโรงสีข้าวจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนผู้ประกอบการข้าวถุงจำนวนหนึ่งคน และผู้แทนองค์กรเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวจำนวนสองคน

อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิจัยและ พัฒนาข้าวจำนวนหนึ่งคน

ให้อธิบดีกรมการข้าวเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ และให้แต่งตั้งข้าราชการในกรมการข้าว เป็นผู้ช่วยเลขานุการ โดยให้กรมการข้าวรับผิดชอบงานด้านธุรการของคณะอนุกรรมการ และ คณะอนุกรรมการนโยบายข้าวด้านการผลิต มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

๑) เสนอแผนงาน โครงการ และมาตรการเกี่ยวกับการผลิตข้าวต่อคณะกรรมการ โดยให้ คำนึงถึงการเพิ่มการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวภาพในกระบวนการผลิตข้าวตลอดห่วงโซ่การผลิต ตลอดจนการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวและองค์กรเกษตรกรผู้ปลูกข้าวได้รับการแบ่งปัน ผลประโยชน์จากข้าว รวมทั้งสนับสนุนการรวมกลุ่มของชาวนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

๒) กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตข้าวและ การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งการสร้างนวัตกรรมเกี่ยวกับการผลิตข้าว และผลิตภัณฑ์ ที่มาจากข้าว ตามความจำเป็นของพื้นที่และในช่วงเวลาที่เหมาะสม

๓) จัดให้มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิตข้าวทั้งระบบ รวมทั้งพิจารณากำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการในการคำนวณต้นทุนการผลิตเพื่อให้ได้มาซึ่งข้าวเปลือกและผลพลอยได้จากการแปรสภาพ ข้าวเปลือก และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ของชาวนาและการบริหารจัดการข้าว

๔) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีศูนย์การเรียนรู้ด้านข้าวที่รวบรวมและให้องค์ความรู้ทางวิชาการ เทคโนโลยีการผลิต และกระบวนการบริหารจัดการข้าวอย่างครบวงจร

(๒) คณะอนุกรรมการนโยบายข้าวด้านการตลาด โดยมีเป้าหมายเพื่อให้พิจารณาเสนอกลไก ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการข้าวด้านการตลาด การพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดทั้งภายในประเทศและ ต่างประเทศ รวมทั้งกลไกในการดำเนินการแบบบูรณาการร่วมกับคณะอนุกรรมการนโยบายข้าวด้านการผลิต เพื่อให้การบริหารจัดการข้าวทั้งด้านการผลิตและด้านการตลาดนั้นสอดคล้องกันทั้งระบบ คณะอนุกรรมการ นโยบายข้าวด้านการตลาด ประกอบด้วย

ปลัดกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการโดยตำแหน่งจำนวนสิบเอ็ดคน ได้แก่ อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ อธิบดีกรมเจรจา การค้าระหว่างประเทศ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา อธิบดีกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ผู้แทนกระทรวง

เกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง ผู้แทนกรมการข้าว และผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

อนุกรรมการผู้แทนภาคเอกชน ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนสมาคมผู้ค้าข้าวจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการข้าวถุงจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนสมาคมโรงสีข้าวจำนวนหนึ่งคน และผู้แทนองค์กรเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจำนวนหนึ่งคน

อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนาการตลาดข้าวจำนวนหนึ่งคน

ให้อธิบดีกรมการค้าภายในเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ และให้แต่งตั้งข้าราชการในกรมการค้าภายในเป็นผู้ช่วยเลขานุการ โดยให้กรมการค้าภายในรับผิดชอบงานด้านธุรการของคณะอนุกรรมการและคณะอนุกรรมการนโยบายข้าวด้านการตลาด มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

๑) เสนอแผนงาน โครงการ และมาตรการเกี่ยวกับการตลาดข้าวและผลิตภัณฑ์ที่มาจากข้าวต่อคณะกรรมการ โดยให้คำนึงถึงการเพิ่มศักยภาพในด้านการค้าข้าว รวมทั้งเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเกิดการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในระบบการค้าข้าวของประเทศ

๒) กำหนดแนวทางในการส่งเสริมการศึกษาวิจัยการตลาดข้าวและผลิตภัณฑ์ที่มาจากข้าวที่เหมาะสม

๓) จัดให้มีฐานข้อมูลด้านการตลาดข้าวและผลิตภัณฑ์ที่มาจากข้าวที่ครบวงจร

๔) กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาตลาดข้าวทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างครบวงจร

๕) ประสาน ติดตาม และกำกับดูแลการดำเนินการตามแผนงาน โครงการ และมาตรการเกี่ยวกับการตลาดข้าวให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบเป็นระยะ

๖) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน เพื่อให้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

๗) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการตามที่คณะอนุกรรมการนโยบายข้าวด้านการตลาดมอบหมาย

๘) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๕๕ ให้คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการได้รับค่าเบี้ยประชุมตามพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่เพิ่มเติม

มาตรา ๕๖ คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าวระดับจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งประกอบด้วย

(๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ รองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ

(๒) กรรมการโดยตำแหน่ง เกษตรและสหกรณ์จังหวัด พาณิชย์จังหวัด หัวหน้าสำนักงานจังหวัด คลังจังหวัด เกษตรจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด ผู้อำนวยการโครงการชลประทานจังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด ปฏิรูปที่ดินจังหวัด สหกรณ์จังหวัด ประธานสภาเกษตรกรจังหวัด และผู้อำนวยการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัด ประธานนาแปลงใหญ่ข้าว ประธานศูนย์ข้าวชุมชนระดับจังหวัด นายกสมาคมโรงสีข้าวจังหวัด ผู้แทนสหกรณ์การเกษตร โดยมีพาณิชย์จังหวัด และเกษตรจังหวัดเป็นเลขานุการร่วม

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสามคน ซึ่งเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเป็นผู้เสนอชื่อจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการบริหารธุรกิจข้าว ด้านเทคโนโลยีการผลิตข้าว ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านสังคม หรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

มาตรา ๕๗ คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าวระดับจังหวัด ดำเนินการส่งเสริมและวางแผนพัฒนาการผลิตข้าว กำหนดคุณภาพ การแปรรูป การส่งออก การตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการผลิตข้าวที่ไม่ได้คุณภาพ และควบคุมไม่ให้จัดทำระบบฐานข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต และการตลาดข้าวในจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนบูรณาการประจำปีของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและการพัฒนาข้าวในระดับจังหวัด

(๒) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีศูนย์การเรียนรู้ด้านข้าว

(๓) ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุ์ข้าวพื้นเมือง

(๔) ประสานติดตามการกำกับและดูแลแผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้องกับข้าว

(๕) สนับสนุนส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่ชาวนารุ่นใหม่

(๖) กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านข้าวตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงจำหน่าย

(๗) ให้คำปรึกษาแนะนำและติดตามการดำเนินของคณะอนุกรรมการบริหารจัดการข้าวจังหวัด

มาตรา ๕๘ คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าวระดับจังหวัด ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

(๓) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์

(๔) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ไม่เป็นหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลาย

(๖) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกไม่ว่าจะมีการรอลงโทษหรือไม่ก็ตามเว้นแต่เป็นโทษ สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๗) ไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียกับกองทุน หรือในกิจการที่กระทำให้แก่กองทุนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือจากหน่วยงานเอกชน เพราะทุจริตต่อหน้าที่

มาตรา ๕๙ คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าวระดับจังหวัด พ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุ ดังต่อไปนี้

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๕๘
- (๔) มีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสาม

หมวดที่ ๕

กองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์

มาตรา ๖๐ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง เรียกว่า “กองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์”

กองทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเงินจากทรัพย์สินของกองทุน ไม่เกินร้อยละ ๒๐ เป็นค่าใช้จ่ายในการวิจัย พัฒนา การส่งเสริม การควบคุมรักษาคุณภาพผลผลิต สนับสนุนการแปรรูปและการส่งออก ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับข้าวดังนี้

- (๑) ศึกษา วิจัย พัฒนาและส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายข้าว
- (๒) รักษาเสถียรภาพของอุตสาหกรรมข้าวเพื่อผลประโยชน์ของเกษตรกร โรงสีข้าว และผู้จำหน่ายข้าว เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ
- (๓) รักษาเสถียรภาพของราคาข้าวที่ใช้บริโภคในประเทศเพื่อผลประโยชน์ของผู้บริโภค
- (๔) เป็นกองทุนสวัสดิการเพื่อกู้ยืมสำหรับเกษตรกร โรงสีและผู้จำหน่ายข้าว
- (๕) จัดทำประกันภัยที่เกิดจากธรรมชาติและภัยสงครามให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิก
- (๖) บริหารกองทุนให้กองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์เป็นนิติบุคคลและมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่สำนักงานกองทุนและแบ่งปันผลประโยชน์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มาตรา ๖๑ กองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์ ประกอบด้วยทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

- (๑) เงินค่าธรรมเนียม จากผู้ประกอบการค้าข้าวและงานวิจัย
- (๒) เงินสมทบ
- (๓) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้
- (๔) เงินที่รัฐบาลจัดสรรให้
- (๕) เงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี
- (๖) เงินสะสม

- (๗) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน
- (๘) ดอกผลจากการกู้ยืมเงินจากกองทุน
- (๙) เงินและทรัพย์สินอื่นๆ ที่ตกเป็นของกองทุนไม่ว่ากรณีใด

มาตรา ๖๒ ผู้ขอรับการสนับสนุนต้องเป็นเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับหน่วยงานของรัฐ ผู้ประกอบการ สถาบันทางวิชาการ รวมทั้งหน่วยงานของรัฐ ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับข้าว และที่ประสงค์จะขอรับการสนับสนุนจากกองทุน จะต้องเป็นเงินที่ใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของกองทุน ตามมาตรา ๖๐ โดยยื่นคำขอต่อสำนักงานกองทุนข้าวและแบ่งปันผลประโยชน์ ตามแบบคำขอรับการสนับสนุนเงินกองทุนตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด ผู้ขอรับการสนับสนุนที่ได้รับเงินจากกองทุนแบ่งปันผลประโยชน์ข้าวไปแล้วในปีนั้นไม่เสียสิทธิ์ ที่จะได้รับเงินสนับสนุนอีกหากประสบภัยพิบัติจากธรรมชาติหรือภัยพิบัติจากเหตุการณ์ซึ่งไม่อาจควบคุมได้

มาตรา ๖๓ ให้สำนักงานกองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์ ตรวจสอบคำขอและคุณสมบัติของผู้ขอรับการสนับสนุน หากเห็นว่าคำขอไม่เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด ให้แจ้งผู้ขอรับการสนับสนุนแก้ไขคำขอให้ถูกต้อง หรือให้ส่งเอกสารเพิ่มเติม หรือแจ้งการขาดคุณสมบัติ ภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันที่ยื่นคำขอ กรณีสำนักงานกองทุนและแบ่งปันผลประโยชน์ เห็นว่าคำขอถูกต้อง ให้ผู้อำนวยการรวบรวมนำเสนอคณะกรรมการ และสำนักงานกองทุนและแบ่งปันผลประโยชน์ แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ขอรับการสนับสนุนทราบเป็นหนังสือภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติ

มาตรา ๖๔ ในการตรวจสอบคำขอ ให้สำนักงานกองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์ สามารถแจ้งให้ผู้ขอรับการสนับสนุน มาชี้แจง หรือส่งเอกสารอื่นเพิ่มเติมตามระยะเวลาที่กำหนดได้

มาตรา ๖๕ ในกรณีที่สำนักงานกองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์ เห็นว่าจำเป็นต้องส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบองค์กรเกษตรกร ผู้ประกอบการ สถาบันทางวิชาการ รวมทั้งหน่วยงานของรัฐ ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับข้าว ที่ขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุน ต้องให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการตรวจสอบด้วย เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ผู้ขอรับการสนับสนุนต้องอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามความจำเป็น ผู้ขอรับการสนับสนุนที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๒ อาจถูกระงับคำขอได้

มาตรา ๖๖ การพิจารณาคำขอรับการสนับสนุน ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด เงินสนับสนุนที่ได้รับจากกองทุนแบ่งปันผลประโยชน์ข้าวให้ยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีอากรและค่าธรรมเนียมใดๆ

มาตรา ๖๗ กองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์ ต้องจัดให้มีระบบบัญชีที่เหมาะสมเพื่อบันทึกรายการทางบัญชีและแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนโดยถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี รวมทั้งต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเป็นประจำตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

มาตรา ๖๘ ให้กองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์ จัดให้มีบัญชีเงินและทรัพย์สินตามมาตรา ๖๑

มาตรา ๖๙ ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินกองทุน โดยมีอัตราดังต่อไปนี้

(๑) จำนวนไม่เกินร้อยละยี่สิบ เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานศึกษา วิจัย พัฒนาและจำหน่ายข้าว เกี่ยวกับการผลิตข้าวซึ่งจะมอบให้ผู้ขอรับการสนับสนุน ที่ดำเนินการศึกษา วิจัย และจำหน่ายข้าว โดยเป็นไปตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) จำนวนไม่เกินร้อยละหกสิบห้า เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมและพัฒนการผลิตข้าว แก้ไขปัญหา ความจำเป็นเร่งด่วน การควบคุมคุณภาพใน การผลิตข้าว และการรักษาคุณภาพข้าว ตลอดจนส่งเสริมการแปรรูป และการส่งออก ซึ่งจะมอบให้ผู้ขอรับการสนับสนุนที่ดำเนินการ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่คณะกรรมการกำหนด

(๓) จำนวนไม่เกินร้อยละสิบห้า เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการกิจการของสำนักบริหาร เงินกองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์ หากจำนวนเงินที่ตั้งนี้ไม่พอจ่ายในงานต่างๆ ดังกล่าวให้รัฐบาล จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมใน งบประมาณประจำปีตามความจำเป็น

มาตรา ๗๐ ให้สำนักงานกองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์ ยื่นรายงานแสดงการจัดการกองทุนต่อ คณะกรรมการ รายไตรมาส (สามเดือนต่อหนึ่งครั้ง) ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๗๑ ให้สำนักงานกองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์ จัดทำงบการเงินเพื่อแสดงผลการดำเนินงาน และฐานะการเงินของกองทุนเสนอผู้สอบบัญชีภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

มาตรา ๗๒ ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของกองทุนแบ่งปันผลประโยชน์ข้าว

มาตรา ๗๓ ให้ผู้สอบบัญชีทำรายงานการสอบบัญชีของกองทุนเสนอต่อนายกรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณและให้ประกาศงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบแล้วและรายงาน การสอบบัญชี ในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๗๔ ให้สำนักงานกองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์ จัดทำรายงานประจำปีเสนอรัฐมนตรีเพื่อ พิจารณาเสนอต่อคณะรัฐมนตรี สมาชิกแทนราษฎรและวุฒิสภา เพื่อทราบภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับจากวันสิ้น ปีบัญชี

รายงานตามวรรคหนึ่งต้องแสดงงบประมาณการเงินที่จะขอให้รัฐบาลจัดสรร เพื่อการดำเนินงานของ กองทุนในระยะเวลาสามปีนับจากวันเสนอรายงานผลงานของกองทุนในปีที่ล่วงมาแล้ว พร้อมทั้งงบการเงิน และรายงานของผู้สอบบัญชีด้วย

มาตรา ๗๕ ให้มีสำนักงานกองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีฐานะเป็น นิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานด้านธุรการและทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงานของกองทุนแบ่งปันผลประโยชน์ข้าว

(๒) ประสานกับหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการเพื่อจัดทำฐานข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับข้าว ทั้งด้านการผลิต การตลาด การแปรรูป การนำเข้า และการส่งออก

(๓) เสริมสร้างความร่วมมือประสานกับหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน สถาบันการเกษตร ผู้ประกอบการเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินกองทุน เพื่อการผลิต การตลาด การแปรรูปและการส่งออกข้าว รวมทั้งมี หน้าที่วิเคราะห์ กลั่นกรองแผนงาน โครงการ และงบประมาณของส่วนราชการ หน่วยงาน องค์กร สถาบันเกษตร และผู้ประกอบการที่เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนเสนอคณะกรรมการพิจารณา

(๔) ติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายเงินกองทุนแบ่งปันผลประโยชน์ข้าว และผลสัมฤทธิ์ของ แผนงาน โครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนแบ่งปันผลประโยชน์ข้าวให้คณะกรรมการทราบ

(๕) วิเคราะห์ กลั่นกรองการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์เสนอต่อคณะกรรมการ กองทุนและแบ่งปันผลประโยชน์ข้าว

(๖) ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้ส่งออกข้าวได้ทราบ ถึงแนวทางการบริหารจัดการเงินกองทุน

(๗) จัดทำแผนปฏิบัติงานการใช้จ่ายเงินกองทุนแบ่งปันผลประโยชน์ข้าว และแผนปฏิบัติงาน แผนการ ใช้จ่ายงบประมาณของสำนักบริหารเงิน กองทุนแบ่งปันผลประโยชน์ข้าว

(๘) จัดทำรายงานประจำปีของการดำเนินงานของกองทุน

(๙) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๗๖ ให้สำนักงานกองทุนและการแบ่งปันผลประโยชน์ มีเลขาธิการหนึ่งคน เป็นผู้บังคับบัญชา พนักงาน และลูกจ้างของสำนักงาน และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นไปตาม เป้าหมาย การใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ ตามกฎหมายดังกล่าวให้คำนึงถึงนโยบายของรัฐบาลที่แถลงไว้ ต่อรัฐสภา หรือที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และนโยบายแนวทางและแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวง

ให้สำนักงานมีรองเลขาธิการจำนวน ๒ คน มีอำนาจหน้าที่ตามที่เลขาธิการมอบหมายให้เลขาธิการและ รองเลขาธิการเป็นพนักงานกองทุน

มาตรา ๗๗ ที่มาของเงินค่าธรรมเนียมและเงินสมทบ ดังนี้

(๑) ให้ผู้ส่งออกข้าวนอกราชอาณาจักร ส่งเงินค่าธรรมเนียม ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยหักเงินจากพิธีการทางศุลกากรตาม ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

(๒) ผู้นำเข้าเครื่องจักรกลการเกษตร สารเคมีและปัจจัยการผลิตทางการเกษตรจากนอก ราชอาณาจักร และผู้ประกอบการ ส่งเงินค่าธรรมเนียม ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ เสนอ ต่อคณะรัฐมนตรี และประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยหักเงินจากพิธีการทางศุลกากรตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

(๓) ให้ผู้ส่งออกข้าวนอกราชอาณาจักร ผู้นำเข้าข้าวจากนอกราชอาณาจักร ผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการนำเข้าเครื่องจักรกลการเกษตร ส่งเงินสมทบ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการกำหนด โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ผู้ใดเสียเงิน สมทบ และผู้ที่บริจาคเงินเข้ากองทุนแบ่งปันผลประโยชน์ข้าวสามารถถือเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อหักลดหย่อนภาษีอากรได้

(๔) เงินค่าธรรมเนียมและเงินสมทบที่กองทุนเก็บได้ตามมาตรา ๖๑ ให้ใช้จ่ายในกิจการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้กำหนด

มาตรา ๗๘ การใช้จ่ายเงินกองทุนการแบ่งปันผลประโยชน์ให้ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ และนำมาแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับห่วงโซ่การผลิตข้าว

มาตรา ๗๙ หลักเกณฑ์การจัดสรรกองทุนแบ่งปันผลประโยชน์ ดังนี้

(๑) เป็นเงินสำหรับการวิจัยและพัฒนา ควบคุมและรักษาคุณภาพผลผลิต สนับสนุน ส่งเสริม การแปรรูปและส่งออกข้าว ร้อยละ ๒๐

(๒) เป็นเงินหมุนเวียน เงินช่วยเหลือ หรือเงินอุดหนุน การประกันภัย การรักษาเสถียรภาพราคา สวัสดิการกู้ยืมแก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับข้าว ร้อยละ ๖๐

(๓) เป็นเงินที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เพื่อภาพลักษณ์ของการผลิตข้าว ร้อยละ ๑๐

(๔) เป็นดำเนินการบริหารจัดการ ร้อยละ ๑๐

มาตรา ๘๐ ให้กองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์มีอำนาจกระทำการต่าง ๆ ภายในขอบเขตวัตถุประสงค์ ตามมาตรา ๖๐ และมาตรา ๗๘ และอำนาจเช่นนี้ให้รวมถึง

(๑) ถือกรรมสิทธิ์ มีการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวครอบครอง และมีทรัพยากรได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวต่าง ๆ

(๒) ก่อตั้งการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวหรือทำนิติกรรมใดๆ ทั้งในและนอกราชอาณาจักร

(๓) กระทำการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวข้องกับหรือเกี่ยวเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของ กองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์

มาตรา ๘๑ หลักเกณฑ์แบ่งปันผลประโยชน์ของเกษตรกร องค์กรเกษตรกร ผู้ประกอบการ สถาบันทางวิชาการ รวมทั้งหน่วยงานของรัฐ ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับข้าว มีขอบเขตการขอรับการสนับสนุนดังนี้

(๑) เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ควรได้รับผลประโยชน์ ดังนี้

๑) ได้รับที่ยุติธรรม ชาวนาควรมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จากห่วงโซ่อุปทานข้าว เช่น ส่วนแบ่งจากการขายข้าว การแปรรูป ราคาที่รับซื้อต้องเป็นธรรมไม่ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

๒) การแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในระบบการตลาดที่เป็นธรรม การจัดตั้ง ระบบข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าชัดเจน ป้องกันการถูกเอาเปรียบเรื่องราคาและเงื่อนไขสัญญา

๓) การแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในเทคโนโลยีและนวัตกรรม การเข้าถึงเทคโนโลยีชีวภาพทางการเกษตรที่ช่วยเพิ่มผลผลิตหรือต้านทานโรค

๔) การแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในการเข้าถึงแหล่งทุนและ ทรัพยากรการสนับสนุนเรื่อง แหล่งทุนสำหรับการเพาะปลูก, การสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่ราคาเหมาะสมเพื่อลดต้นทุน

๕) การแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในความมั่นคงของที่ดิน การปกป้อง การได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในการถือครองที่ดินทำกิน

๖) ประกันความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและภัยจากภาวะสงคราม ค่าธรรมเนียมในการประกันภัยอย่างเท่าเทียม

๗) การได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในข้อมูลข่าวสาร การได้รับข้อมูล การตลาด ข้อมูลการผลิต และข้อมูลการพยากรณ์อากาศที่แม่นยำ

(๒) สถาบันเกษตรกร เป็นกลไกสำคัญในการวางแผนร่วมกับเกษตรกรในเพาะปลูก ให้สอดคล้องกับตลาด และเป็นผู้รวบรวมผลผลิต ตลอดจนการส่งมอบข้าวให้กับโรงสี จึงมีส่วนที่ต้องได้รับการแบ่งปันรายได้จากข้าว ดังนี้

๑) การแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในส่วนแบ่งรายได้ที่ยุติธรรมชาวนาควรมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จากห่วงโซ่อุปทานข้าว เช่น ส่วนแบ่งจากการขายข้าวแปรรูป, ราคาที่รับซื้อต้องเป็นธรรมไม่ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

๒) การแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในระบบการตลาดที่เป็นธรรม การจัดตั้งระบบข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าชัดเจน ป้องกันการถูกเอาเปรียบเรื่องราคาและเงื่อนไขสัญญา

๓) การแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในเทคโนโลยีและนวัตกรรม

๔) การแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในการเข้าถึงแหล่งทุนและทรัพยากร การสนับสนุนเรื่องแหล่งทุนสำหรับการเพาะปลูก, การสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่ราคาเหมาะสมเพื่อลดต้นทุน

๕) การแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในความมั่นคงของที่ดิน การปกป้อง การได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในการถือครองที่ดินทำกิน

๖) การแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในประกันความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติค่าธรรมเนียมในการประกันภัยอย่างเท่าเทียม เสมอภาคยุติธรรม

๗) การแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในข้อมูลข่าวสาร การได้รับข้อมูลการตลาด ข้อมูลการผลิต และข้อมูลการพยากรณ์อากาศที่แม่นยำ

(๓) ผู้ประกอบการโรงสี หน้าที่และความสำคัญแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในการเข้าถึงข้อมูลการผลิตและส่งออกเพื่อวางแผนการรับซื้ออย่างเหมาะสม

๑) ค่าแปรสภาพที่ยุติธรรม ได้รับค่าบริการสีข้าวหรือส่วนแบ่งจากการแปรสภาพที่ครอบคลุมต้นทุนดำเนินการ ทั้งค่าพลังงาน ค่าแรงงาน และค่าเสื่อมราคาเครื่องจักร ได้แก่ เงินทุนหมุนเวียน โครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนการส่งเสริมการลงทุน ยกระดับความสามารถทางการแข่งขัน และสนับสนุนและพัฒนาแรงงาน

๒) การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ในร่างกฎหมายการแบ่งปันผลประโยชน์ข้าว โดยมีการตรวจสอบข้อมูลการผลิตเพื่อกำหนดราคาที่เหมาะสมและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

๓) การแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในการรับซื้อข้าวที่เป็นระบบ หรือแปรสภาพข้าวที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ลดความเสี่ยงจากการเก็บสต็อก

๔) การส่งเสริม ควรได้รับความรู้และเทคโนโลยีเพื่อการยกระดับมาตรฐานการผลิต ผู้ส่งออก ได้แก่ มาตรฐาน แหล่งปลูกข้าวเพื่อมูลค่าสูง ประกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา รัฐต้องสนับสนุนการจัดแสดงสินค้าเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ เกี่ยวกับข้าวไทยทั้งในต่างประเทศ การสนับสนุนโควตาและตลาด

ต่างประเทศ มีการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวได้รับความช่วยเหลือในการจัดสรรโควตาส่งออก (เช่น โควตา EU) หรือการเชื่อมโยงตลาดผ่านโครงการที่กองทุนสนับสนุน

(๔) ผู้ประกอบการส่งออกข้าว การได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าว ผู้ประกอบการส่งออกข้าว ประกอบด้วย

๑) สินเชื่อดอกเบี้ยพิเศษ เข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือ ผลิตภัณฑ์สินเชื่ออัตราพิเศษ เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรับซื้อข้าวจากเกษตรกรในราคาที่เป็นธรรมตามกลไกแบ่งปันผลประโยชน์

๒) ข้อมูลและการวิเคราะห์ตลาด สามารถเข้าถึงฐานข้อมูลการผลิตและการจำหน่ายข้าวที่รวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการแบ่งปันผลประโยชน์ข้าว เพื่อใช้ในการวางแผนการส่งออกให้สอดคล้องกับปริมาณผลผลิตในประเทศ

(๕) ผู้ประกอบการนำเข้าปัจจัยการผลิต การได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวสำหรับผู้นำเข้าปัจจัยการเพาะปลูก (ปุ๋ย, สารเคมี, เมล็ดพันธุ์) ได้แก่

๑) การเชื่อมโยงกับระบบเกษตรแปลงใหญ่ โอกาสในการเป็นคู่ค้ากับโครงการ ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ หรือสหกรณ์การเกษตรที่กองทุนให้การอุดหนุน เพื่อกระจายปัจจัยการผลิตคุณภาพดีสู่เกษตรกรโดยตรง

๒) การสนับสนุนด้านวิจัยและนวัตกรรม มีการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวได้รับทุนสนับสนุนหรือความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาปัจจัยการผลิตที่ช่วยเพิ่มผลผลิตหรือลดต้นทุน ซึ่งกองทุนมักมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีการปลูกข้าว

๓) การตรวจสอบและรับรองมาตรฐาน ได้รับการอำนวยความสะดวกในการทดสอบคุณภาพและการรับรองมาตรฐานปัจจัยการผลิตตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตลาดและประโยชน์ร่วมกันในฐานะสมาชิกของระบบ ได้แก่ การจดทะเบียนเพื่อรับการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าว ผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตามกฎหมายมีการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวของจดทะเบียนกับ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนและแบ่งปันผลประโยชน์ข้าว เพื่อเข้าสู่ระบบการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และการมีส่วนร่วมในเชิงนโยบาย ได้รับการแบ่งปัน ผลประโยชน์จากข้าวในการเสนอความเห็นผ่านคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกำหนดแผนการปลูกและจำหน่ายข้าวของประเทศ

(๖) การแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวสำหรับ สถาบันการศึกษา หน่วยงานของรัฐ มีการแบ่งปันผลประโยชน์ในการสนับสนุนงบประมาณหรือเงินสนับสนุนจากกองทุนที่เกี่ยวข้องกับข้าว (เช่น กองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร หรือกองทุนวิจัย) ในลักษณะของทุนวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวภาพการผลิต, การปรับปรุงคุณภาพข้าว, การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์, และการพัฒนาเทคโนโลยีเครื่องจักรกลเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ประกอบด้วย

๑) ทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมข้าว ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการวิจัย สายพันธุ์ใหม่ๆ การป้องกันโรคและแมลง รวมถึงเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว

๒) การพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี การได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากข้าวในการนำองค์ความรู้ ไปถ่ายทอดสู่เกษตรกร หรือการผลิตปุ๋ย/สารชีวภัณฑ์เพื่อลดต้นทุน

(๓) การแบ่งปันผลประโยชน์ทางวิชาการและทรัพย์สินทางปัญญา กรณีการทำวิจัยสำเร็จ สถาบันมีการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากสิทธิบัตร

หมวด ๖

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๘๒ ผู้มีส่วนได้เสียในห่วงโซ่อุปทานข้าวตามพระราชบัญญัติฉบับนี้กระทำการใดๆอันก่อให้เกิดผลกระทบหรือความเสียหายต่อชาวนา หรือองค์กรชาวนา ทั้งในฐานะตัวการ หรือผู้สนับสนุน ทั้งทางตรง หรือทางอ้อม ให้ผู้กระทำการดังกล่าวมีความผิดและต้องรับโทษทั้งทางแพ่ง ทางปกครอง และโทษอาญาตามกฎหมายที่รวมถึงระเบียบ กฎหมายที่มีการบังคับใช้ที่เกี่ยวข้องตามรูปการแห่งการกระทำความผิดนั้น

กรณีความผิดแห่งการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดความเสียหายรุนแรงต่อทั้งชาวนา องค์กรชาวนา หรือผู้มีส่วนได้เสียในห่วงโซ่อุปทานข้าว หรือสังคมโดยรวม ให้เลขาธิการคณะกรรมการกองทุนและการแบ่งปันผลประโยชน์รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือหลักฐานแห่งกรณีในการกระทำความผิดเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนและการแบ่งปันผลประโยชน์พิจารณาวินิจฉัยรูปการ ความหนักเบา ระดับของผลกระทบและความเสียหาย พร้อมกับเสนอความเห็น แนวทางการชดเชย เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบหรือได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยเสนอผลการพิจารณาวินิจฉัยเพื่อประกอบเป็นหลักฐานการพิจารณาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการทางคดีตามกระบวนการยุติธรรม ให้คณะกรรมการกองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์ พิจารณามอบหมายให้เลขาธิการคณะกรรมการกองทุนและการแบ่งปันผลประโยชน์เป็นตัวแทนกองทุนเสนอเข้าร่วมเป็นพยานให้กับฝ่ายผู้ได้รับผลกระทบ หรือผู้ได้รับความเสียหาย ชาวนา หรือองค์กรชาวนาในสอบสวนข้อมูล ข้อเท็จจริงในการดำเนินการทางคดีตามกระบวนการยุติธรรมโดยไม่จำเป็นต้องมีผู้ร้องขอ

บทเฉพาะกาล

ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าวประกอบด้วยกรรมการตามมาตรา ๔๘ (๓) และ (๔) และให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกรรมการและเลขานุการและปลัดกระทรวงพาณิชย์เป็นกรรมการและเลขานุการร่วม โดยอธิบดีกรมการข้าวเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการและอธิบดีกรมการค้าภายในเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการร่วม และให้คณะกรรมการดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการตามมาตรา ๔๘ (๓) และ (๔) ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การได้มาซึ่งกรรมการตามมาตรา ๔๘ (๓) และ (๔) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ซึ่งต้องกำหนดและประกาศภายในเก้า สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๔๓ ในวาระเริ่มแรก ให้กรรมการข้าวเป็นหน่วยงานหลักในการเสนอต่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการเพื่อให้มีการจัดทำเขตศักยภาพการผลิตข้าวของประเทศ ซึ่งต้องจัดทำให้แล้วเสร็จภายในสองสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ และประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป

ในกรณีที่จัดทำเขตศักยภาพการผลิตข้าวในพื้นที่ใดแล้วเสร็จก่อนกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งให้กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ทยอยประกาศเขตศักยภาพการผลิตข้าวขึ้น ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

ในกรณีที่เมื่ออาจจัดทำเขตศักยภาพการผลิตข้าวตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จทั่วประเทศได้ภายในเวลาที่ กำหนด ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รายงานพื้นที่ที่ยังไม่ได้ประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไปเฉพาะพื้นที่ที่ได้ จัดทำเขตศักยภาพการผลิตข้าวแล้วเสร็จ และพร้อมทั้งให้ชี้แจงเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการให้ครบถ้วนตามวรรค หนึ่งได้ให้คณะรัฐมนตรีทราบ และให้ประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

มาตรา ๔๔ ให้พันธุ์ข้าวที่ได้รับการรับรองพันธุ์ตามกฎหมายว่าด้วยพันธุ์พืชก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นพันธุ์ข้าวที่ได้รับการรับรองและบังคับใช้ตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้กรรมการข้าวประกาศรายชื่อพันธุ์ข้าวตามวรรคหนึ่ง ใน ราชกิจจานุเบกษาและประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไปภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๔๕ ให้โอนบรรดาอำนาจและหน้าที่ที่เกี่ยวกับการตรวจสอบ กำกับ และการควบคุมการผลิตและจำหน่าย เมล็ดพันธุ์ข้าวตามกฎหมายว่าด้วยพันธุ์พืช ไปเป็นของกรรมการข้าวและให้กรรมการข้าวมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ว่าด้วยพันธุ์พืช กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามความในกฎหมายว่าด้วยพันธุ์พืช ใน ส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจสอบ กำกับ และการควบคุมการผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้ง กับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับประกาศ หรือคำสั่งในเรื่องเดียวกันที่ออกตาม พระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่ปรากฏว่ากฎหมายว่าด้วยพันธุ์พืชในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจสอบ กำกับ และการควบคุมการ ผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ใช้บังคับตามวรรคหนึ่ง ไม่สอดคล้องกับที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ อธิบดีกรรมการข้าว และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

มาตรา ๔๖ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรรมการข้าว สำนักงบประมาณ สำนักงาน ก.พ. สำนักงาน ก.พ.ร. และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจัดทำพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างและอัตรากำลังของกรรมการข้าว กรอบ อัตรากำลัง ข้าราชการและพนักงานราชการ และกำหนดงบประมาณ รวมทั้งการดำเนินการอื่นใดอันจำเป็นและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถรองรับบทบาทภารกิจและการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของกรรมการ

ข่าวตามพระราชบัญญัตินี้ เสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันสองปีนับแต่วันถัดจากวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

ก่อนการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โอนอัตรากำลังมาอยู่สำนักงานกองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์ ตามความจำเป็นและเหมาะสมเพื่อรองรับบทบาท ภารกิจ และการดำเนินการตามหน้าที่

มาตรา ๘๗ บรรดาระเบียบ ประกาศ รวมทั้งหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินการแล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันถัดจากวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

มาตรา ๘๘ ให้สภาเกษตรกรแห่งชาติพิจารณาเสนอผู้แทนเกษตรกร อีก ๔ คน เพื่อร่วมเป็นคณะกรรมการที่มาจากผู้แทนชาวนาในคณะกรรมการนโยบายข้าวและบริหารจัดการข้าว

ในระยะเริ่มแรกให้สภาเกษตรกรแห่งชาติมอบหมายให้พนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติปฏิบัติงานในสำนักงานกองทุนข้าวและการแบ่งปันผลประโยชน์ไปพลางก่อน
